

Sprawozdanie
z realizacji „Programu wspierania rodziny dla miasta Sieradza
na lata 2020 – 2022” za rok 2020

Prezydent Miasta Sieradza

Paweł Osiewała

Sieradz, marzec 2021 r.

WSTĘP

Rodzina jest podstawową komórką społeczną, która pełni wiele funkcji. Ma duży wpływ na jej członków. W niej młody człowiek kształtuje swoją osobowość, uczy się właściwych zachowań, zasad postępowania, nabywa odpowiednich wzorców. Rodzina zaspokaja wiele potrzeb i nie są to tylko potrzeby fizjologiczne, ale także potrzeba bezpieczeństwa, przynależności, szacunku oraz uznania. To w jaki sposób będą zaspokajane potrzeby fizjologiczne (niższego rzędu) ma wpływ na to, jak będą zaspokajane kolejne potrzeby (potrzeby wyższego rzędu). W rodzinie młody człowiek powinien znaleźć wsparcie i zrozumienie. Niestety w dzisiejszych czasach rodzina boryka się z wieloma problemami i nie zawsze w sposób wystarczający i właściwy może pełnić swoje funkcje. Dlatego wszelkiego rodzaju instytucje wspierające starają się wszelkimi możliwymi sposobami pomóc rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej.

„Program wspierania rodziny dla miasta Sieradza na lata 2020–2022” został przyjęty Uchwałą nr XX/146/2020 Rady Miejskiej w Sieradzu z dnia 28 stycznia 2020 r. Jego koordynowanie i monitorowanie powierzono Dyrektorowi Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sieradzu.

Program zakłada m.in. pomoc rodzinom posiadającym dzieci, które przeżywają trudności we właściwym pełnieniu funkcji opiekuńczo–wychowawczych. Jego celem jest przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania tej funkcji, poprzez poprawę poziomu funkcjonowania rodziny przy jednoczesnym polepszeniu jakości życia dzieci oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Zadania założone do realizacji adresowane są do rodzin, także w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostało w rodzinnej pieczy zastępczej, w celu odzyskania przez rodziców funkcji opiekuńczych. Działania w obszarze wspierania rodziny obejmują także starania w kierunku poprawy funkcjonowania osób niepełnosprawnych i ich rodzin. W Programie uczestniczyły instytucje i organizacje prowadzące działania mieszczące się w zakresie wspomagania rodziny.

REALIZACJA PROGRAMU W 2020 ROKU

Rok 2020 nie był rokiem łatwym jeśli chodzi o realizację programu. Wybuch pandemii koronawirusa sparaliżował działania wielu instytucji realizujących zadania na rzecz rodziny. Nie był to rok łatwy. Mimo stanu epidemiologicznego w kraju i związanych z nim wielu obostrzeń „Program wspierania rodziny dla miasta Sieradza na lata 2020-2022” był realizowany przez cały 2020 r. - od stycznia do grudnia w czterech obszarach:

1. poprawa stanu funkcjonowania rodziny oraz podnoszenia jakości życia dzieci,
2. praca z rodziną mającą na celu zapobieganie sytuacjom kryzysowym,
3. powrót dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej do rodziny biologicznej,
4. poprawa funkcjonowania osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin.

W ramach działalności związanej z poprawą funkcjonowania rodziny, a także podnoszenia jakości życia dzieci realizowano następujące działania:

- prowadzono świetlice środowiskowe realizujące programy profilaktyczno–wychowawcze,
- organizowano wypoczynek letni dla dzieci,
- zapewniano wyżywienie rodzinom,
- świadczone usługi opiekuńcze,
- wspierano rodziny wielodzietne poprzez „Sieradzką Kartę Rodziny Plus”,
- wspierano rodziny poprzez wypłatę zasiłków rodzinnych, świadczeń wychowawczych (500+), jak również innych świadczeń rodzinnych oraz świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego,
- realizowano ustawę wspierającą kobiety w ciąży i ich rodziny „Za życiem”,
- realizowano Program „Nowy Start”.

Zrezygnowano z organizowania pikników rodzinnych i imprez integracyjnych.

Praca z rodziną mającą na celu zapobieganie sytuacjom kryzysowym obejmowała następujące działania:

- udzielanie bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego: psychologicznego, pedagogicznego, a także prawnego (w formie zdalnej),
- przydzielanie rodzinom tego wymagającym asystenta rodziny,
- udzielanie pomocy finansowej oraz rzeczowej,
- działanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- prowadzenie grupy wsparcia,
- działanie punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od narkotyków oraz członków ich rodzin,
- funkcjonowanie mieszkania interwencyjnego w MOIK,
- podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu.

W ramach działań mających na celu powrót dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej do rodziny biologicznej prowadzona była:

- praca asystenta rodziny, jak również pracowników socjalnych z rodziną biologiczną dzieci umieszczonych w pieczy,
- wsparcie finansowe dla dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo–wychowawczych.

W zakresie poprawy funkcjonowania osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin podejmowano następujące działania:

- funkcjonowanie Ośrodka Adaptacyjnego będącego w strukturze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- funkcjonowanie Warsztatu Terapii Zajęciowej przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej.

Wspólnota „Wiara i Światło” z uwagi na wiele obostrzeń związanych z zachowaniem bezpieczeństwa oraz zahamowaniem rozprzestrzeniania się koronawirusa – COVID-19, nie miała możliwości zorganizowania turnusu wypoczynkowego.

Efekty realizacji „Programu wspierania rodziny dla miasta Sieradza na lata 2020–2022” za 2020 r. przedstawia poniższa tabela:

Cel szczegółowy	Zadanie	Sposób realizacji	Realizatorzy	Termin realizacji w 2020 r.	Efekty
1. Poprawa funkcjonowania rodziny oraz podnoszenia jakości życia dzieci.	Wspieranie rodzin w wypełnianiu ich funkcji.	1. Funkcjonowanie świetlic środowiskowych realizujących programy profilaktyczno – wychowawcze.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Stowarzyszenia, Kościoły.	IX – VI VI – VIII	Do świetlic środowiskowych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej uczęszczało 31 dzieci, 95 dzieci skorzystało z innych świetlic środowiskowych działających na terenie Miasta Sieradza.
		2. Organizowanie pikników rodzinnych i imprez integracyjnych.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Przedszkola, Szkoły, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Stowarzyszenia: „Uśmiech Dziecka”, „Dary Losu”.	I – XII	W uwagi na stan epidemiologiczny w kraju organizacja wszelkiego rodzaju imprez była znacznie ograniczona. Szkoły i przedszkola organizowały tylko i wyłącznie imprezy okolicznościowe. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej z uwagi na pandemię i związane z tym ograniczenia nie miał możliwości zorganizowania pikników i imprez o charakterze integracyjnym. Szkoły Podstawowe zorganizowały łącznie 20 imprez, w których łącznie uczestniczyło 1339 osób. Przedszkola organizowały imprezy okolicznościowe tylko dla własnych wychowanków, ich rodziców i opiekunów.
		3. Organizowanie wypoczynku letniego.	Urząd Miasta Sieradza, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Polski Komitet Pomocy Społecznej,	VII – VIII	Z wypoczynku letniego (półkolonii) skorzystało 11.400 dzieci. - z ferii zimowych na terenie szkół oraz MOSiR-u skorzystało 821 dzieci. - Towarzystwo Przyjaciół Dzieci zorganizowało kolonie - 1 turnus dla 35 dzieci,

			Towarzystwo Przyjaciół Dzieci.		<ul style="list-style-type: none"> - Szkoła Podstawowa nr 10 zorganizowała zajęcia sportowo - rekreacyjne na szkolnym Orliku dla ok. 400 osób, - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej z uwagi na obostrzenia związane z wprowadzeniem w kraju stanu epidemiologicznego nie miał możliwości zorganizowania wycieczki dla uczestników Warsztatu Terapii Zajęciowej, - Towarzystwo Przyjaciół Dzieci zorganizowało letnią akcję wypoczynkową dla 104 dzieci.
		4. Zapewnienie wyżywienia rodzinom.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.	I – XII	Z pomocy w formie wyżywienia skorzystały 654 osoby z 1061 osób objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.
		5. Usługi opiekuńcze.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.	I – XII	Z usług opiekuńczych skorzystało 48 osób z 1061 osób objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.
		6. Karta rodziny.	Urząd Miasta Sieradza.	I – XII	Zostało wydanych 159 tradycyjnych kart Dużej Rodziny; przyjęto 28 wniosków na wydanie Sieradzkiej Karty Rodzina Plus - wydano 127 kart.
		7. Zasiłek rodzinny, świadczenie wychowawcze (500+), inne świadczenia rodzinne oraz Fundusz Alimentacyjny.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.	I – XII	Z zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami do zasiłku rodzinnego skorzystało 3578 osób (wyplacono 25 729 świadczeń); ze świadczenia wychowawczego (500+) skorzystało 4528 rodzin (wyplacono 79 344 świadczeń); z Funduszu Alimentacyjnego skorzystało 210 rodzin (liczba wypłaconych świadczeń – 2840); z innych świadczeń rodzinnych (m.in. dodatku z tytułu urodzenia dziecka, świadczenia rodzicielskiego, zasiłku pielęgnacyjnego) w sumie skorzystało 1789 rodzin (wyplacono 16 416 świadczeń).

		8. Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i ich rodzin „Za życiem”.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.	I – XII	Z tej formy pomocy skorzystało 6 rodzin.
		9. Program „Dobry Start” (300+).	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.	VII – XII	Z tego rodzaju wsparcia skorzystało 3175 rodzin. Wypłacono 4360 świadczeń.
2. Praca z rodziną mająca na celu zapobieganie sytuacjom kryzysowym.	Interdyscyplinarność działań zmierzających do przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym.	1. Udzielanie bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego: psychologicznego, pedagogicznego i prawnego.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.	I – XII	Udzielono 434 konsultacji i porad prawnych oraz 169 konsultacji psychologicznych. Z uwagi na pandemię COVID-19 poradnictwo specjalistyczne było wykonywane głównie za pomocą zdalnych środków komunikacji z wykorzystaniem różnych kanałów komunikacji (rozmowy telefoniczne, e-maile).
		2. Przydzielanie rodzinom asystenta rodziny.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.	I – XII	Wsparciem asystenta objęto 36 rodzin, w tym 84 dzieci.
		3. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Polski Komitet Pomocy Społecznej.	I – XII	Z pomocy finansowej i rzeczowej udzielonej przez MOPS skorzystało 622 rodzin – 1061 osób. Stowarzyszenia udzieliły pomocy finansowej i rzeczowej 45 osobom. Innego rodzaju pomocy (np. przygotowanie paczek świątecznych/żywnościowych, pomoc w formie posiłków/dożywiania) udzielono 240 osobom. Szkoły Podstawowe udzieliły pomocy 5 rodzinom (w ramach szkolnego Koła Caritas). Uczniowie szkół brali udział w akcjach charytatywnych m.in. pn. „Słodka Paczka” dla Domu Dziecka w Tomisławicach, „Paczka dla Szpitala” czy też w kampanii społecznej pn. „Ja nie widzę Ciebie, Ty zobacz mnie”. Przedszkola przy współpracy z MOPS realizowały program dożywiania dzieci (dofinansowanie do posiłków prowadzi

					MOPS). Do akcji „Szlachetna paczka” zgłoszono 10 rodzin.
		4. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.	Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.	I – XII	Do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 80 formularzy „Niebieska Karta A”. W 21 przypadkach zakończono procedurę „Niebieskie Karty” z powodu ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy. W 49 przypadkach procedurę zakończono z powodu rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowanych działań.
		5. Prowadzenie grupy wsparcia.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.	I – XII	Z uwagi na pandemię w 2020 r. nie funkcjonowała grupa wsparcia.
		6. Działanie punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od narkotyków oraz członków ich rodzin.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.	I – XII	W ramach działania punktu konsultacyjnego udzielono pomocy 7 rodzinom.
		7. Funkcjonowanie mieszkania interwencyjnego w Miejskim Ośrodku Interwencji Kryzysowej.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.	I – XII	Z mieszkania interwencyjnego skorzystała 1 rodzina (matka z małoletnimi dziećmi).
		8. Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.	Miejska Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przy Urzędzie Miasta Sieradza.	I – XII	Do Miejskiej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wpłynęły 32 wnioski o leczenie, w tym 19 skierowano do Sądu.

3. Powrót dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.	Wspieranie rodzinnej pieczy zastępczej i praca z rodziną biologiczną dziecka.	1. Praca socjalna asystenta rodziny i pracowników socjalnych z rodziną biologiczną dzieci umieszczonych w pieczy.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.	I – XII	W pieczy zastępczej Sąd Rejonowy umieścił 6 dzieci z 4 rodzin (z art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)
		2. Współfinansowanie kosztów pobytu dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.	I – XII	Środki finansowe przeznaczone na wsparcie pieczy zastępczej wyniosły 252.331,00 zł dla 59 dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych oraz 387.708,00 zł dla 28 dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo – wychowawczej.
4. Poprawa funkcjonowania osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin.	Wspieranie osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin.	1. Rodzinny turnus wypoczynkowy Wspólnoty „Wiara i Światło”.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Wspólnota „Wiara i Światło”.	VI – VII	Z uwagi na stan epidemiologiczny w kraju i związane z tym obostrzenia w 2020 r. nie było możliwości zorganizowania turnusu wypoczynkowego.
		2. Funkcjonowanie Ośrodka Adaptacyjnego będącego w strukturze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.	I – XII	W zajęciach Ośrodka Adaptacyjnego uczestniczyło 14 osób.
		3. Funkcjonowanie Warsztatu Terapii Zajęciowej przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.	I – XII	W zajęciach WTZ uczestniczyło 25 osób objętych pracą socjalną.

Stan epidemiologiczny w kraju oraz towarzyszące temu ograniczenia miały duży wpływ na realizację zaplanowanych wcześniej działań prowadzonych przez instytucje zajmujące się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny. Mimo ograniczeń wiele instytucji cały czas działało i swoimi działaniami wspierało rodziny, które wymagały pomocy. Realizacją zadań w tym zakresie zajmowali się wykwalifikowani i doświadczeni pracownicy, którzy ciągle podnoszą swoje kwalifikacje i zdobywają wiedzę z różnych dziedzin życia. Działalność asystentów rodziny oraz realizacja kontraktów socjalnych sprzyja zmniejszeniu bezrobocia poprzez aktywizację zawodową i przekwalifikowywanie się osób objętych pomocą. Dział Pomocy Środowiskowej objął klientów pomocą w zakresie dożywiania, udzielania pomocy finansowej i rzeczowej, a także świadczenia usług opiekuńczych. Funkcjonowanie Miejskiego Ośrodka Interwencji Kryzysowej wspiera rodziny i osoby, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sieradzu w ramach działań mających na celu wspieranie rodziny w wypełnianiu jej funkcji przygotował i dostarczył 60 samotnym mieszkańcom Sieradza Wielkanocny Koszycek Śniadaniowy oraz 70 samotnym mieszkańcom miasta posiłek Wigilijny. Współpracował przy tym ze Spółdzielnią Socjalną „Zielone Pabianice” z Pabianic. Ośrodek zorganizował także Wieczór Kolęd, w którym uczestniczyli m.in. przedstawiciele organizacji pozarządowych.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Rozwoju Przyszłości „PROGRESS” i TSL Consulting Dariusz Chudzik realizował również projekt pn. „NOWY START” – II edycja współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Poddziałania IX.1.1 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020. Celem głównym przedsięwzięcia jest podniesienie kwalifikacji, kompetencji i poziomu aktywności społecznej i zawodowej 100 osób z terenu miasta Sieradza zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym 10 osób z niepełnosprawnością poprzez realizację instrumentów aktywizacji społecznej, edukacyjnej oraz zawodowej. Projekt realizowany w okresie 01.01.2019 r. – 30.06.2020 r. Udział w projekcie rozpoczęły 94 osoby, z tego 84 przystąpiły do szkoleń.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej brał także udział w projekcie pn. „Kooperacje 3D – model wielosektorowej współpracy na rzecz wsparcia osób i rodzin”. Upoważnionymi do podejmowania wszelkich działań w zakresie prawidłowej realizacji ww. projektu były: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sieradzu oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sieradzu. Głównym celem projektu było zwiększenie kooperacji oraz poprawa współpracy pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej oraz podmiotami istotnymi z punktu widzenia włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa m.in. pomocy społecznej, edukacji, zdrowia, sądownictwa czy policji. Projekt Kooperacje 3D był realizowany na kilku szczeblach współpracy:

1. Poziom instytucji – współpraca ośrodków pomocy społecznej z innymi instytucjami. Model opisywał zasady oraz sposób zawiązywania na szczeblu lokalnym sformalizowanych partnerstw podmiotów pomocy społecznej i integracji społecznej z podmiotami innych polityk sektorowych, m.in. pomocy społecznej, edukacji, zdrowia, sądownictwa, policji.
2. Poziom pracownika – współpraca pracowników socjalnych z pracownikami innych instytucji świadczących usługi na rzecz klientów pomocy społecznej. Model w tej części proponował rozwiązanie pozwalające zintegrować działania na rzecz osób, rodzin i grup społecznych oraz wypracować mechanizmy współpracy pracowników socjalnych z pracownikami innych instytucji świadczących usługi na rzecz klientów pomocy społecznej.
3. Poziom klienta – współpraca pracowników socjalnych z klientem, która pozwoli na dopasowanie wsparcia do faktycznych potrzeb. W tej części model obejmował m.in.: opis tworzenia zindywidualizowanych diagnoz potrzeb osób, rodzin oraz grup społecznych uwzględniający całościowe, międzysektorowe wsparcie prowadzące do zawarcia kontraktu socjalnego, wskazującego oddziaływania i możliwości wielu sektorów w środowisku lokalnym.

W 2020 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej rozpoczął realizację projektu pn. „Aktywni Od Dziś” współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Poddziałania IX.1.1 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014 -2020. Celem głównym projektu jest podniesienie kwalifikacji, kompetencji i poziomu aktywności społecznej i zawodowej 20 osób z terenu miasta Sieradza zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym 2 osoby z niepełnosprawnością poprzez realizację instrumentów aktywizacji społecznej, edukacyjnej oraz zawodowej do 30.06.2021 r. Projekt realizowany jest od 01.09.2020 r. do 30.06.2021 r.

W okresie ferii zimowych Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej zorganizował Świetlicę Zimową „U Żaków”, która funkcjonowała w okresie od 13 stycznia 2020 r. do 24 stycznia 2020 r. Z tego rodzaju wsparcia skorzystało 10 dzieci z terenu miasta Sieradza. Dzieci uczestniczyły w zajęciach plastycznych, sportowych oraz z zakresu profilaktyki uzależnień. Skorzystały również z wyjścia do kręgielni zorganizowanego przez Stowarzyszenie Motocyklistów „Sieradzanie”. Miały możliwość uczestniczenia w spotkaniu z przedstawicielami OHP, a także w spotkaniu w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Sieradzu. Uczestnicy mieli zapewnione wyżywienie.

Mimo stanu epidemiologicznego i wielu obostrzeń Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w Sieradzu również zorganizowało wypoczynek zimowy dla swoich podopiecznych. Był to 1 turnus dla 40 dzieci. W ramach akcji wypoczynkowej zorganizowano zajęcia dla 56 dzieci.

Duże znaczenie w realizowaniu inicjatyw związanych z poprawą funkcjonowania osób niepełnosprawnych i wspierania ich w dążeniu do zdobycia zatrudnienia ma współpraca z organizacjami i instytucjami. Warsztat Terapii Zajęciowej m.in. w tym zakresie współpracował z Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej WUP w Łodzi z Oddziałem w Sieradzu, Powiatowym Urzędem Pracy, Towarzystwem Przyjaciół Dzieci – Oddział w Sieradzu, Sieradzkim Centrum Kultury, Państwową Szkołą Muzyczną I st. w Sieradzu, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Centrum Informacji Kulturalnej, Biurem Wystaw Artystycznych, Muzeum Okręgowym, Stowarzyszeniem Na Rzecz Dzieci Niepełnosprawnych „Dary Losu” w Sieradzu, Środowiskowym Domem Samopomocy w Rożdżalach, Warsztatem Terapii Zajęciowej w Zduńskiej Woli, Regionalnym Centrum Pomocy Społecznej w Łodzi, Łódzkim Forum kierowników WTZ.

Opracował: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sieradzu